

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: تتمه احکام غسل

موضوع جزئی: حکم اجتماع اغسال متعدده بر مکلف

سال تحصیلی: ۱۴۰۲-۱۴۰۱

تاریخ: ۲۱ آبان ۱۴۰۱

مصادف با: ۱۷ ربیع الثانی ۱۴۴۴

جلسه: ۲۷

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در مسأله ۷۰۰ بود، عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره)، اگر مکلف انجام بعضی اغسال و عدم تحقق بعض دیگر را نیت کند [مثلاً غسل جنابت، غسل مسّ میّت و غسل حیض بر ذمه اوست و او تحقق غسل جنابت و عدم تحقق غسل مسّ میّت و حیض را نیت کند]، پس در کفایت آن غسلی که نیت کرده است از غسل‌هایی که عدم تحقق آنها را نیت کرده است، اشکال است، بلکه طبق این مبنا که حقیقت اغسال، واحد است، صحت آن غسلی که آن را نیت کرده است نیز خالی از اشکال نیست... بنا بر فرض مذکور که مثلاً شخص هنگام غسل کردن، غسل جنابت را و عدم غسل مسّ میّت را نیت کرده است، دو سؤال مطرح می‌شود؛

سؤال اول، این است که آیا غسلی که انجام می‌دهد، صحیح است یا باطل است؟

سؤال دوم، این است که بر فرض صحت آن غسلی که مکلف انجام داده است آیا غسلی که انجام شده است، مکلف را از اغسال دیگری که بر ذمه‌اش است، بی‌نیاز می‌کند، هرچند که در هنگام غسل کردن، عدم تحقق آن اغسال را قصد کرده باشد یا او را بی‌نیاز نمی‌کند؟

این مطلب جای بحث وجود دارد و نظیر این بحث سابقاً در باب وضو نیز گذشت^۱، آنجا که شخص بول کرده است و سپس می‌خواهد و بعد به قصد حدث نوم وضو می‌گیرد و حدث بول را قصد نمی‌کند، بلکه قصدش این است که حدث بول را با وضوی دیگری رفع کند.

مرحوم سید (ره) در صحت غسلی که [مثلاً به نیت جنابت] انجام شده است و بی‌نیازی آن از اغسالی که بر ذمه مکلف است [و عدم تحقق آنها را نیت کرده است]، اشکال کرده است زیرا اگر مبنا این باشد که اغسال، طبیعت واحده دارند، هرگاه فردی از افراد آن طبیعت (غسل) در خارج محقق شود، همه افراد آن طبیعت از ذمه مکلف برداشته خواهند شد بنابراین، آن غسلی که انجام می‌دهد از همه اغسالی که بر ذمه‌اش باشند، مجزی خواهد بود زیرا تحقق یک فرد از طبیعت در خارج، به منزله تحقق همه افراد آن طبیعت است پس انفکاک بین فرد و طبیعت نیست زیرا هر وقت فرد محقق شود، طبیعت نیز محقق می‌شود و لذا همه اغسال، با غسل واحد مرتفع می‌شوند.

با توجه به این مطلب، در فرض مذکور، حکم به صحت غسلی که مکلف انجام داده است که تحقق بعضی غسل‌ها و عدم تحقق بعضی دیگر را نیت کرده است، اشکال دارد زیرا وقتی پذیرفته شد که اغسال، طبیعت واحده دارند، انجام غسل واحد از همه اغسالی

۱. سید محمدکاظم، طباطبایی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۱۹۷، مسأله ۴۸۹: «یکفی الوضوء الواحد للأحداث المتعددة إذا قصد رفع طبیعة الحدث، بل لو قصد رفع

أحدها صحّ و ارتفع الجميع إلّا إذا قصد رفع البعض دون البعض فإنه يبطل لأنّه يرجع إلى قصد عدم الرفع».

که بر ذمه مکلف باشند، مجزی خواهد بود و لذا اگر مکلف هنگامی که غسل می‌کند، تحقق بعضی از غسل‌هایی را که بر ذمه‌اش است نیت کند و عدم تحقق بعض دیگر را نیت کند، قاعده مذکور [که اغسال طبیعت واحده دارند] را زیر سؤال می‌برد چون این گونه نیت کردن از طرف مکلف، به معنای این است که فرد محقق شده است ولی طبیعت محقق نشده است و این خلاف قاعده است لذا صحت خود آن فرد از افراد طبیعت غسل که انجام شده است نیز زیر سؤال می‌رود چون قاعده این است که فرد، مصداق برای کل طبیعت است، لکن در فرض مذکور، فرد، مصداق برای کل طبیعت نیست و لذا وقتی فرد، مصداق برای کل طبیعت نباشد، فردیت خودش نیز زیر سؤال خواهد رفت چون فرد از طبیعت، منفک نمی‌شود، لکن در فرض مذکور که شخص تحقق بعضی از غسل‌ها را و عدم تحقق بعضی دیگر را نیت می‌کند، فرد را از طبیعت منفک کرده است در نتیجه، آن غسلی که انجام شده است نیز محل اشکال خواهد بود بنابراین، شخص باید غسل دیگری به رجاء مطلوبیت و قصد ما فی الذمه انجام بدهد تا به وسیله آن غسل، نسبت به امتثال قطع پیدا کند زیرا یا غسل اولی که مکلف انجام داده است، صحیح واقع شده است در نتیجه، همه اغسالی که بر ذمه‌اش بوده‌اند مرتفع شده‌اند یا اینکه آن غسل اولی که انجام داده بود، باطل بوده است، پس غسل دوم که انجام داده است، صحیح واقع شده است و به وسیله آن، همه اغسالی که بر ذمه‌اش بوده‌اند، مرتفع می‌شوند.

«الحمد لله رب العالمین»